

CİNSİYET FAKTÖRÜNÜN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENİM STRATEJİLERİNE ETKİSİ (BOSNA HERSEK ÖRNEĞİ)

Hüsniye AKIN*

Mustafa ÇETİN**

Geliş Tarihi: Nisan, 2016

Kabul Tarihi: Haziran, 2016

Öz

Bu çalışmada, Bosna-Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil öğrenim stratejilerinde cinsiyet faktörünün etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Bosna-Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 357 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada, Oxford R. (1990) tarafından hazırlanan dil öğrenim stratejilerini belirleme ölçeği temel alınarak hazırlanan anket kullanılmıştır. Anket, öğrencilerin daha iyi anlayabilmesi için Boşnakça'ya çevrilerek "Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri" olarak düzenlenmiştir. Verilerin analizi SPSS 18.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı üzerinden yapılmış olup, katılımcılardan elde edilen veriler bağımsız gruplar T testine tabi tutularak varyans analizi yapılmıştır. Ankette; bellek, bilişsel, telafi, bilişüstü, duyuşsal ve sosyal strateji olmak üzere altı stratejiye yönelik 50 maddeden oluşan 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; bilişüstü, duyuşsal, bellek ve bilişsel stratejilerin öğrencilerin cinsiyetleriyle istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bilişüstü, duyuşsal, bellek ve bilişsel öğrenim stratejilerinin kullanımı cinsiyete göre farklı etkiler göstermektedir. Başka bir deyişle, dil öğrenim stratejilerinde cinsiyet önemli bir faktördür. Buna ek olarak, kız öğrenciler bellek ve bilişsel stratejileri kullanma ve tercih etme açısından erkeklere kıyasla daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu araştırma, cinsiyetin dil öğrenim stratejilerinde etkili bir değişken olduğunu gösteren önemli bulgular ortaya koymuştur. Bosna Hersekli lise öğrencilerine yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken bu bulguların göz önünde bulundurulması öğrenim düzeyinin artırılması ve öğrenimin kalıcı hâle gelmesi için önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi, dil öğrenim stratejileri, cinsiyet.

THE EFFECT OF GENDER ON TURKISH LEARNING STRATEGIES AS FOREIGN LANGUAGE (SAMPLE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA)

Abstract

The aim of this study is mainly to focus on whether the language learning strategies among the Turkish learning high school students in Bosnia and Herzegovina varies based on gender. The sample size consists of 357 high school students studying Turkish Language as a foreign language in Bosnia and Herzegovina. The data collection for this research was obtained using the

* Yüksek lisans öğrencisi; International Burch University. husniye_akin07@hotmail.com.

** Doç. Dr.; International Burch University, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, mustafa.cetin@ibu.edu.ba.

Language Learning Strategies Inventory, developed by Oxford R. (1990), and translated into Bosnian language for a precise understanding by the population. The analysis of the data was conducted on SPSS 18.0 (Statistical Package for the Social Sciences) and the results gathered from the participants were analyzed using independent sample T test, also known as the analysis of variance. Furthermore, a 50-item 5-point Likert Scale questionnaire which comprised the metacognitive, affective, social, memory, cognitive and compensation strategies was used. It was revealed through the results, that the metacognitive, affective, memory, cognitive strategies do have an association with gender. In other words, when either one of the metacognitive, affective, memory and cognitive strategies is used to teach Turkish language among the sample size of 357 students: gender is a crucial factor for its effectiveness. In addition, female students are more effected by the memory and cognitive strategies when compared to male students . In conclusion, this research has demonstrated significant findings which indicate that gender is a factor shaping the effectiveness of the language learning strategies. It should be taken into account while teaching Turkish Language to a Bosnian high school student in order to increase the education level and keep the education permanent.

Keywords: Educating Turkish as a foreign language, language learning strategies, gender.

1.Giriş

Yabancı dil öğrenimi bireylerin kişisel gelişim planları arasında üst sıralarda yer almaktadır. Günümüzde yabancı dil öğrenimi çeşitli gerekçelere dayandırılmaktadır. Hangi gerekçeye dayandırılırsa dayandırılırsın günümüzde yabancı dil öğrenimi önemli hedeflerden biri hâline gelmiştir. Bu hedefe ulaşmak için insanlar ciddi para, emek ve zaman harcamaktadırlar. Dolayısı ile yabancı dil öğreniminde hedefe ulaşmamak veya geç ulaşmak bireylerde ümitsizliğe sebep olacaktır. Bu konuda hayal kırıklıkları yaşanmaması için yabancı dil öğreniminin bazı stratejiler, yöntemler ve tekniklerle yürütülmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bu çerçevede dil öğrenim stratejileri geliştirilmiştir.

Öğrencilerin yabancı dil eğitiminde performanslarını ve uygulanan stratejilerin verimini artırabilmek için bu zamana kadar birçok farklı değişken kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. (Ungureanu ve Georgescu, 2012; Oxford ve Nyikos, 1989; Ehrman ve Oxford, 1989). Öğrenim stratejileri, öğrenenin bilgiyi edinmesi ve saklaması için attığı adımlardır. Bu stratejiler; öğrenim teknikleri, davranışlar ya da eylemler olarak da bilinmektedir. Farklı tanımlar olmasına karşın stratejiler her açıdan öğrenim süresini daha etkili ve elverişli hâle getirir. (Oxford ve Crookall, 1989). Dil öğrenim stratejileri birçok araştırmacı tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Geçen on yıldan fazla bir sürede dil öğrenim stratejilerini kullanarak yabancı bir dile hâkim olmak, büyüyen bir araştırmacı kitlesinin odak noktası olmuştur. (Green ve Oxford, 1995). Oxford (1990), dil öğrenim stratejilerini (DÖS) öğrencilerin yabancı bir dili kavramada kullandıkları belli başlı eylemler, davranışlar ya da teknikler olarak tanımlamaktadır. Wenden ve Rubin(1987) ise DÖS'ü öğrenci tarafından

bilginin elde edilip kullanılması için uygulanan adımlar, planlar ve rutinler olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlara ek olarak Faerch ve Casper (1983)'e göre, dil öğrenim stratejilerini hedeflenen dilde dilbilimsel ve toplum dilbilimsel beceriyi geliştirebilmek için girişimde bulunmak olarak ifade etmektedirler.

Günümüzde özellikle yabancı dil öğretimi ve öğreniminde teknolojinin de gelişmesiyle çok farklı yöntem ve teknikler denenmektedir. Dijital alandaki gelişmeler yabancı dil öğreniminin giderek yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Yabancı dil öğretiminde geniş çaplı bireysel çözümler üretilmeye başlanmakta ve bu konuda ciddi bir rekabet yaşanmaktadır. Arz - talep dengesini kurmaya çalışan yabancı dil öğretim sektörü; bireysel çözümler adına yeni stratejiler, teknikler ve yöntemler üretmekte ve bunları öğrencilere önermektedir. Dünyada sektöre yeni katıldığını düşündüğümüz yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin de arzu edilen yere gelmesi önemsenmektedir. Bunun yolu yabancı dil olarak Türkçe öğretimi / öğrenimi alanında bilimsel çalışmaların gelişerek artmasından geçmektedir.

2. Yabancı Dil Öğrenim Stratejileri ve Türkçe Öğrenimi

Nitelikli bir öğretim hizmeti, konu alanıyla ilgili bilgi ve becerilerin yanı sıra, öğrencilere nasıl öğreneceklerini, öğrendiklerini nasıl anımsayacaklarını, nasıl düşüneceklerini ve kendilerini nasıl güdüleyeceklerini öğretmeyi de içermektedir. Başka bir ifade ile sınıf ortamında öğretmenlerin öğrenme ürünleriyle ilgili hedeflerin yanı sıra, öğrenme süreçleriyle ilgili hedeflerinin de olması beklenir. Burada kastedilen, öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirmek için kullanabileceği teknik ve stratejilerdir (Demirel, 2012).

Oxford (1993), strateji kullanımında etkili olan faktörlerle ilgili araştırmaları incelemiş ve bu bağlamda cinsiyetin, yaşın, kültürel kökenlerin, motivasyonun ve dilin yeterlilik düzeyi gibi faktörlerin önemli olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenme stratejileri, öğrencilerin öğrenme - öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendisine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek, ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koyması şeklinde tanımlanabilir (Tay, 2005).

Öğrenme stratejilerinin amacı, 'öğrenmeyi öğrenme' kavramının öğrenmenin temelini oluşturduğu günümüzde, öğrencinin bilgiyi anlamlandırması, örgütlemesi, sınıflaması, kopyalaması ve bilgiye motive olmasına yardımcı olacak özel teknik ve yöntemleri öğrencilere kazandırmaktır (Efe vd., 2009).

Öğretmenlerin dil öğrenim stratejilerine verdikleri önem öğrencilerin verdikleri önem ile doğru orantılıdır. Bu durum ders içi uyumu kolaylaştırmakla beraber sınıftaki olumlu neticelerin ihtimalini yükseltmektedir (Griffiths, 2007). Bunun yanı sıra, öğretmen öğrencinin

dil öğrenim stratejilerinden hangilerini aktif olarak kullandığını kısa bir zamanda anlayabilmesi güç olduğundan öğrenci öğretmen yardımı olmadan da kullandığı stratejileri tanımlayıp, bilinçli bir şekilde kullanmalıdır (Cohen, 2003).

Öğrencilerin yabancı dil eğitiminde performanslarını ve uygulanan stratejilerin verimini artırabilmek için bu zamana kadar birçok farklı değişken kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. (Ungureanu ve Georgescu, 2012; Oxford ve Nyikos, 1989; Ehrman ve Oxford, 1989). Öğrenim stratejileri, öğrenenin bilgiyi edinmesi ve saklaması için attığı adımlardır. Bu stratejiler; öğrenim teknikleri, davranışlar ya da eylemler olarak da bilinmektedir. Farklı tanımlar olmasına karşın stratejiler her açıdan öğrenim süresini daha etkili ve elverişli hâle getirir (Oxford ve Crookall, 1989). Dil öğrenim stratejileri birçok araştırmacı tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Geçen on yıldan fazla bir sürede dil öğrenim stratejilerini kullanarak yabancı bir dile hâkim olmak, büyüyen bir araştırmacı kitlesinin odak noktası olmuştur (Green ve Oxford, 1995). Oxford (1990). Dil öğrenim stratejileri (DÖS) öğrencilerin yabancı bir dili kavramada kullandıkları belli başlı eylemler, davranışlar ya da teknikler olarak tanımlamaktadır. Wenden ve Rubin (1987) ise DÖS'ü öğrenci tarafından bilginin elde edilip kullanılması için uygulanan adımlar, planlar ve rutinler olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlara ek olarak Faerch ve Casper (1983: 67)'e göre, dil öğrenim stratejilerini hedeflenen dilde dilbilimsel ve toplum dilbilimsel beceriyi geliştirebilmek için girişimde bulunmak olarak ifade etmektedirler.

Dil Öğrenim Stratejileri dil öğreniminde anahtar faktör olarak görülmesine rağmen (Salahshour ve arkadaşları, 2013) tanımlama ve kategorize etme açısından farklı araştırmacılar tarafından fikir ayrılığına düşülmüştür (Oxford ve Cohen, 1992). Öğrenenlerin kullandıkları stratejilere bakıldığında ise en çok keşilen stratejiler Oxford'un 6 faktör olarak sınıflandırdığı stratejiler olduğu gözlemlenmiştir (Hsiao ve Oxford, 2002). Araştırma bulguları buna ek olarak farklı yaklaşımların da stratejileri sınıflandırmada kullanılabileceğini savunmuştur. Stratejileri kullanım amaçlarına, öğrenim ortamlarına göre oluşturmak ve göreve dayalı eğitim stratejilerini barındıran envanteriler oluşturmak gibi yaklaşımlar örnek verilmiştir.

Oxford (1990), dil öğrenme stratejilerini dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki gruba ayırır. Dolaylı stratejiler; Bilişüstü, Duyuşsal ve Sosyal stratejiler olarak adlandırılırken, dolaysız (doğrudan) stratejiler; Bellek, Bilişsel ve Telafi stratejileridir. Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri (DÖSE) toplamda altı alt boyuttan oluşmaktadır:

Bellek Stratejileri: Öğrenenin öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirmesine yardımcı olurken aynı zamanda duyduklarını ve okuduklarını hafızasına yerleştirmesine katkı sağlar. Dikkate alma gibi Bilişüstü stratejilerle beraber kullanıldığında daha fazla etki göstermektedir.

Bilişsel Stratejiler: Öğrenenin hedef dili anlamasını, analiz etmesini ve o dilde üretmesi için kullanmasıdır. Aynı zamanda öğrenciler tarafından en çok kullanılan strateji bilişsel stratejilerdir.

Telafi Stratejileri: Öğrenenin konuşma ve yazmadaki bilgi eksikliğinin getirdiği sınırların üstesinden gelmek için sergilediği davranışlardır. Bu stratejiler dil bilgisi ve kelime dağarcığındaki eksikleri kapatabilmek için kullanılır.

Bilişüstü Stratejiler: Öğrenim sürecinde düzenleme, planlama ve öğrenmeyi değerlendirmek için kullanılır. Öğrencilerin öğrenim sürecini nasıl koordine etmeleri gerektiğini gösterir.

Duyuşsal Stratejiler: Öğrenenin duygularına, tavırlarına ve motivasyonuna daha iyi hâkim olabilmesi için kullandığı teknikler olarak adlandırılır. Duyuşsal Stratejiler öğrenenin başarısı veya başarısızlığını en çok etkileyen stratejilerdir.

Sosyal Stratejiler: Öğrenenin başkaları ile kurduğu iletişimle işbirliği yapmasını, empati kurmasını ve hedeflenen dilin kültürünü daha iyi kavrayabilmesini sağlamaktadır. Bu stratejilerin kullanımı, öğrencilerin öğrenim süreçlerinde başkalarıyla iletişim kurmasıyla gerçekleşir.

O'Malley ve Chamot (1990) ile Oxford (1990)' un oluşturmuş oldukları farklı dil öğrenim stratejilerindeki gruplandırmalar sistematik bir şekilde stratejilerin nasıl sınıflandırılacağını açıkça göstermiş ve bu daldaki bilgi dağarcığını genişletmiştir. Dolaylı ve dolaysız stratejiler birbirinden faydalanırken aynı zamanda altı alt faktör de birbirini pekiştirmektedir (Hsiao ve Oxford 2002). Dile yatkınlığı daha fazla olan öğrencilerin, stratejilerin genel kullanımında daha fazla başarı göstermekte olup sıklıkla alt boyuttan yararlanmaktadırlar (Green ve Oxford, 1995).

Oxford ve Nyikos (1989)' un yaptığı çalışmalara göre, dil öğrenim stratejileri arasındaki seçimde en önemli faktör motivasyon olarak belirtilirken cinsiyetin de strateji seçimini şekillendirdiği kanısına varılmıştır. Bununla beraber kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla sosyal stratejileri daha yoğun olarak kullandıkları sonucuna varılmıştır. Bu durumun sebepleri arasında ise kadınların insanlarda ve olaylarda etki bırakabilmek için daha farklı yöntemlere başvurduğu belirtilmiştir. Bir başka sebep olarak da kadınların geleneksel normlara uymakta erkeklere nazaran daha istekli olması olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, erkekler kamusal alanda daha fazla etki bırakabiliyorken kadınların özel alanda daha etkili olduğu anlaşılmıştır (Oxford ve Nyikos, 1989).

Kız öğrencilerin daha fazla strateji kullandığı sonucuna varan birçok araştırma gerçekleştirilmiştir (Oxford ve Nyikos, 1989; Oxford, 1994; Green ve Oxford, 1995; Aslan, 2009; Goh ve Foong, 1997). Stratejilerin genel kullanımı yabancı dilin hangi seviyede öğretilmesiyle değişim göstermemektedir (Green & Oxford, 1995). Diğer bir taraftan cinsiyet farklılıklarına bakıldığında ise kız ve erkek öğrenciler arası strateji kullanımı başlangıç ve üst seviye eğitim alıyor olmasıyla değişim göstermektedir. Ehrman ve Oxford (1989) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise, kız öğrencilerin erkeklere oranla dil öğrenim stratejilerini daha sıklıkla kullandıkları görüşüne yer verilmiştir.

Çakıcı ve Oflaz (bt) Almanca öğretmen adayları üzerinde benzer bir çalışma yürüttüklerinde benzer sonuçlara varmışlardır. 231'i kız 57'si erkek olmak üzere toplam 288 öğrenciden oluşan araştırmada kız öğrencilerin bellek, bilişsel, telafi, üstbilişsel, duyuşsal ve sosyal stratejileri kullanım oranlarının erkek öğretmen adaylarının bu stratejileri kullanımındaki ortalamalarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Salahshour ve arkadaşları,(2013) tarafından yapılan başka bir araştırma da bu konuya örnek gösterilebilir. Yabancı bir dilin öğrenim sürecini daha iyi kavrayabilmek için Oxford (1990)'un geliştirdiği Dil Öğrenim Stratejileri kullanılmıştır. İran'daki yapılan araştırmada lise öğrencilerinin altı alt kategorileri farklı ölçülerde kullandıkları anlaşılmıştır. Bu farklılığın nedeni ise öğrencilerin cinsiyeti ve öğrenim dereceleri olduğu belirtilmiştir.

Öğretmen, öğrenciyi etkileyen çeşitli faktörleri tanımlamalı ve elde ettiği sonuçları baz alarak öğrenciyi dil öğreniminde rehber olmalıdır. Dil öğrenim stratejilerini daha sıklıkla kullanabilecekleri ortamlar yaratmak öğrencinin dildeki başarısını artırır (Zeynali, 2012).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nicel araştırma yöntemine uygun olarak inceleme - araştırma ve anket yöntemleri kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada, Oxford (1990) tarafından hazırlanan dil öğrenim stratejileri belirleme ölçeği temel alınarak hazırlanan anket kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; Bosna - Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenim gören lise öğrencilerinin kullandıkları dil stratejilerine cinsiyet faktörünün etkisi olup olmadığını araştırmaktır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Bosna Hersek'te Saraybosna şehrinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen lise öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme ise, bu evrenden rastgele seçilen 357 öğrenci oluşturmaktadır. Bunların 169' u erkek, 188'i kızlardan oluşmaktadır.

3.4. Verilerinin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Oxford R. (1990) tarafından hazırlanan Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri Boşnakçaya uyarlanarak kullanılmıştır. Bellek, bilişsel, telafi, bilişüstü, duyuşsal ve sosyal stratejileri kapsayan 6 alt boyut ve 50 maddeden oluşan 5'li likert ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın analizi SPSS 18.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programıyla yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntemlerden yararlanılarak, sorulara verilen cevaplar bağımsız gruplar T testine tabi tutularak sonuçlara ulaşılmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırmada elde edilen bulgular, ölçülen strateji gruplarının bağlı bulunduğu bölümlerden elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1: Dil Öğrenme Stratejilerinin Alt Boyutlarının Güvenilirlik Değerleri

Strateji Türü	Güvenilirlik Değeri
Bellek Stratejileri	.710
Bilişsel Stratejiler	.839
Telafi Stratejileri	.650
Üstbilişsel Stratejileri	.883
Duyuşsal Stratejiler	.705
Sosyal Stratejiler	.730
Bütün	.828

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmada kullanılan anketin bütün strateji türlerine ait güvenilirlik değeri .828 olarak bulunmuştur. Ölçeğin strateji türlerine ait güvenilirlik değerlerine bakıldığında ise, değerlerin .650 ile .883 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Bu sonuç ölçeğin kullanımına ait geçerliliğin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Dil Öğrenim Stratejilerinin standart Sapma ve Ortalama Değerleri

Strateji Türü	N	Mean	Std. Deviation
Bellek Stratejileri	357	2.92	.65
Bilişsel Stratejiler	357	2.85	.73
Telafi Stratejileri	356	3.45	.86
Üstbilişsel Stratejileri	356	2.78	.90
Duyuşsal Stratejiler	355	2.11	.86
Sosyal Stratejiler	355	3.04	.90

Tablo 2'ye göre, ortalama değeri 3.45 ile en sık kullanılan strateji telafi stratejisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Telafi stratejileri anadile başvurma, taklit ya da beden dili kullanma ve yeni sözcükler türetme gibi adlandırılabilir. Telafi stratejilerinden sonra kullanılan stratejiler sırasıyla, Sosyal Stratejiler (M=3.04), Bellek Stratejileri(M=2.92), Bilişsel Stratejiler (M=2.85), Üstbilişsel Stratejileri (M=2.78) ve Duyuşsal Stratejiler (M=2.11) takip etmektedir. Bir başka deyişle, bu araştırmadaki örnekleme oluşturan öğrenciler sıklıkla telafi stratejisini kullanırken en az da Duyuşsal Stratejileri kullanmaktadırlar. Öğrencilerin çoğunlukla telafi stratejilerini kullanıyor olmaları onların konuşma ve yazmada bilgi eksikliklerinin olduğunu ve bu eksikleri tahmin, jest, başkalarından yardım ve ana dile başvurma gibi yöntemlerle kapattıklarını göstermektedir.

Tablo 3: Dil Öğrenim Stratejileri ve Cinsiyet Arasındaki Fark

Strateji Türü	Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation
Bellek Stratejileri	Erkek	169	2.797	.688
	Kız	188	3.029	.598
	Total	357	2.919	.652
Bilişsel Stratejiler	Erkek	169	2.708	.693
	Kız	188	2.972	.741
	Total	357	2.847	.730
Telafi Stratejileri	Erkek	169	3.371	.828
	Kız	187	3.512	.890
	Total	356	3.445	.863
Üstbilişsel Stratejiler	Erkek	169	2.656	.873
	Kız	187	2.899	.919
	Total	356	2.784	.904
Duyuşsal Stratejiler	Erkek	168	2.214	.919
	Kız	187	2.025	.791
	Total	355	2.114	.858

	Erkek	168	2.976	.882
Sosyal Stratejiler	Kız	187	3.099	.910
	Total	355	3.041	.897

Tablo 3 incelendiğinde kız öğrencilerin duyuşsal strateji hariç bütün stratejileri daha sıklıkla kullandığı sonucuna varılmıştır. Tablo kız öğrencilerin sırasıyla Telafi Stratejilerini (M=3.512), Sosyal Stratejileri (M=3.099), Bellek Stratejileri (M=3.029), Bilişsel Stratejileri (M=2.972) ve Üstbilişsel Stratejileri (M=2.899) daha sıklıkla kullandıklarını göstermektedir. Bağımsız gruplar T testi sonuçları incelendiğinde 4 farklı stratejide cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken belli stratejilere başvurdukları anlaşılmaktadır. Kız öğrencilerin bu stratejileri erkek öğrencilere kıyasla daha fazla kullanıyor olmaları; kızların hedef dili daha iyi analiz edebildiklerini, eksikliklerini tamamlamak için daha fazla çaba gösterdiklerini ve öğrenim sürecini daha planlı geçirdiklerini göstermektedir.

Tablo 4: Cinsiyete göre Dil Öğrenim Stratejilerini Kullanan Öğrencilerin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Strateji Türü	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means			
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	
Bellek Stratejileri	Equal variances assumed	2.556	.111	-3.412	355	.001
	Equal variances not assumed			-3.386	334.957	.001
Bilişsel Stratejiler	Equal variances assumed	.605	.437	-3.470	355	.001
	Equal variances not assumed			-3.483	354.433	.001
Telafi Stratejileri	Equal variances assumed	.143	.706	-1.550	354	.122
	Equal variances not assumed			-1.556	353.689	.121
Üstbilişsel Stratejiler	Equal variances assumed	.573	.450	-2.555	354	.011
	Equal variances not assumed			-2.561	353.113	.011
Duyuşsal Stratejiler	Equal variances assumed	6.072	.014	2.078	353	.038
	Equal variances not assumed			2.062	331.592	.040
Sosyal Stratejiler	Equal variances assumed	.441	.507	-1.290	353	.198
	Equal variances not assumed			-1.292	350.959	.197

Tablo 4'e göre, öğrencilerin telafi (P=.122) ve sosyal (P=.198) stratejileri alt gruplarına verdikleri puanların aritmetik ortalamaları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle, cinsiyet faktörü öğrencilerin telafi ve sosyal stratejileri kullanımlarında etkilendikleri faktörler değildir. Ölçeğin bellek ve bilişsel stratejileri alt grubuna bakıldığında, bellek ve bilişsel stratejileri kullanım sıklığı ile cinsiyet faktörü arasında $p<0.05$ düzeyinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.001$). Bir başka deyişle, öğrenciler bellek ve bilişsel stratejileri kullanırken cinsiyet faktörü etkili olmaktadır. Bu veriler kız öğrencilerin bellek ve bilişsel stratejilerini erkeklere oranla daha sıklıkla kullandıkları sonucunu işaret etmektedir. Ölçeğin duyuşsal stratejileri incelendiğinde ise duyuşsal stratejileri kullanım sıklığı ile cinsiyet faktörü arasında $p<0.05$ düzeyinde erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.040$). Bu bulgu duyuşsal stratejilerini kullanmada cinsiyetin belirleyici faktör olduğunu ve erkek öğrencilerin duyuşsal stratejileri kullanmakta daha başarılı olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Bu araştırmada Bosna Hersek'teki liselerde öğrenim gören öğrencilerin dil öğrenim stratejilerini kullanım oranlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, lise kademesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 357 öğrencinin, dil öğrenim stratejileri arasında en sık telafi stratejilerini kullandıkları görülmüştür. Oxford(2003)'a göre, telafi stratejileri bilgi eksikliklerini tamamlamakta yardımcı olmaktadır. Ortalamalara bakıldığında, bu stratejiyi sırasıyla Sosyal, Bellek, Bilişsel, Üstbilişsel ve Duyuşsal stratejiler takip etmiştir.

Lise öğrencilerinin dil öğrenim stratejilerinin kullanım sıklığı ile cinsiyetleri arasındaki farklar incelendiğinde kız öğrencilerin telafi, erkek öğrencilerinin ise daha çok duyuşsal stratejilerden yararlandıkları sonucuna varılmıştır. Dil öğrenme stratejilerinin kullanımında cinsiyet baz alındığında, kız öğrenciler 6 stratejinin 5'inde daha yüksek sonuçlar vermiştir. Oxford'un (1994) araştırmalarında elde ettiği sonuçlar da bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri'nin alt ölçeklerindeki stratejilerin kullanımı ile öğrencilerin cinsiyetleri arasındaki farka bakıldığında, telafi ve sosyal stratejilerin cinsiyetler arasında anlamlı bir fark oluşturmadıkları görülmüştür. Öte yandan, bellek ve bilişsel stratejilerin kullanım sıklığı ile cinsiyet faktörü arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilerden sadece duyuşsal stratejileri kullanmada daha ön planda olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, kız ve erkek öğrenciler arasında dil öğrenme stratejilerinin kullanımı telafi ve sosyal stratejiler hariç diğer 4 stratejide (bilişüstü, bilişsel, duyuşsal ve bellek stratejileri) farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

- ASLAN, O. (2009). *The role of gender and language learning strategies in learning English* (Doctoral dissertation, Middle East Technical University).
- COHEN, A. D. (2003). The learner's side of foreign language learning: Where do styles, strategies, and tasks meet?. *IRAL*, 41(4), 279 - 292.
- ÇAKICI, D. ve OFLAZ, A. *Language learning strategies used by prpğercive teachers at English and German language depaertments*. Honorary Chairperson, 37
- DEMİREL, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları dil öğrenme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U. Journal of Education)* 34: 141 – 153.
- EFE, N., ÖZTURAN SAĞIRLI, M., ÜNLÜ, İ., KAŞKAYA, A. (2009). Öğrenme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 227-238.
- EHRMAN, M. ve OXFORD, R. (1989). Effects of sex differences, career choice, and psychological type on adult language learning strategies. *The Modern Language Journal*, 73(1), 1 - 13.
- FÆRCH, C. ve KASPER, G. (Eds.). (1983). *Strategies in interlanguage communication*. Longman.
- GOH, C. ve FOONG, K. P. (1997). Chinese ESL students' learning strategies: A look at frequency, proficiency, and gender. *Hong Kong Journal of Applied Linguistics*, 2(1), 39 - 53.
- GREEN, J. M. ve OXFORD, R. (1995). A closer look at learning strategies, L2 proficiency, and gender. *TESOL Quarterly*, 261 - 297.
- GRIFFITHS, C. (2007). Language learning strategies: students' and teachers' perceptions. *EIT Journal*, 61(2), 91 - 99.
- HSIAO, T. Y. ve OXFORD, R. L. (2002). Comparing theories of language learning strategies: A confirmatory factor analysis. *The Modern Language Journal*, 86(3), 368 - 383.
- O'MALLEY, J. M. ve CHAMOT, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge University Press.
- OXFORD, R. L. (1994). *Language learning strategies: An update*. ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics, Center for Applied Linguistics.
- OXFORD, R. L. (Ed.). (2003). *Language learning styles and strategies*. Mouton de Gruyter.
- OXFORD, R. L. ve COHEN, A. D. (1992). Language Learning Strategies: Crucial Issues of Concept and Classification. *Applied Language Learning*, 3, 1 - 35.
- OXFORD, R. (1993). Instructional implications of gender differences in second-foreing language (learning styles and strategies. *Applied Language Learning*, 4(1 - 2), 65 - 94.
- OXFORD, R. ve CROOKALL, D. (1989). Research on language learning strategies: Methods, findings, and instructional issues. *The Modern Language Journal*, 73(4), 404 - 419.

- OXFORD, R. ve NYIKOS, M. (1989). Variables affecting choice of language learning strategies by university students. *The Modern Language Journal*, 73(3), 291 - 300.
- OXFORD, R. L. (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Heinle ve Heinle, Boston.
- SALAHSHOUR, F.; SHARİFİ, M. ve SALAHSHOUR, N. (2013). The relationship between language learning strategy use, language proficiency level and learner gender. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 70, 634 - 643.
- TAY, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 6, sayı 1, 209 – 225.
- UNGUREANU, C. ve GEORGESCU, C. A. (2012). Learners' Strategies in Language Learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 5000 - 5004.
- WENDEN, A. ve RUBİN J. (1987). *Learner Strategies in Language Learning*. New Jersey: Prentice Hall.
- ZEYNALİ, S. (2012). Exploring the gender effect on EFL learners' learning strategies. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(8), 1614.